

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ivo Pospíšila, soudkyně Lenky Kaniové a soudce Michala Bobka v právní věci žalobce: **Ing. M. K.**, zastoupen JUDr. Anitou Pešulovou, advokátkou se sídlem Rumunská 1798/1, Praha 2, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 12. 2023, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 9. 2024, č. j. 33 Ad 3/2024 - 30,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] V projednávané věci se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou, zda právní nástupce může podat žádost o zvýšení starobního důchodu po smrti oprávněné osoby.

[2] Žalobce podal u žalované žádost o zvýšení důchodu svého (v té době již) zemřelého otce podle § 34 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, jelikož otec vykonával výdělečnou činnost i po datu přiznání starobního důchodu. Žalovaná shledala žádost zjevně právně nepřipustnou, jelikož žalobce není účastníkem řízení, a řízení zastavila. Následně podané námitky zamítla žalovaná napadeným rozhodnutím, ve kterém uvedla, že se jedná o osobní nárok, o který může žádat pouze sám oprávněný a který zanikl smrtí otce žalobce. Proto žalobce nemohl tuto žádost podat.

[3] Následně žalobce podal proti napadenému rozhodnutí žalobu, kterou krajský soud zamítl napadeným rozsudkem. V něm se zcela ztotožnil s argumentací žalované, že žádost může podat pouze sám oprávněný, a nikoliv jeho právní nástupci. Jelikož oprávněný nepodal žádost za svého života, bylo namístě řízení o ní zastavit. Pakliže krajský soud v souvisejícím řízení uvedl, že žalobce si může tuto žádost podat, jde o nesprávný právní názor, který žalovaná správně nevzala v potaz jako nezávazný právní závěr (bod 18 napadeného rozsudku).

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, v níž navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil jak napadený rozsudek, tak rozhodnutí žalované, a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[5] Stěžovatel uvedl, že kasační stížnost je přijatelná pro hrubé pochybení krajského soudu. Zejména namítal, že krajský soud řádně nevysvětlil, z jakého důvodu nemohl stěžovatel podat žádost o zvýšení důchodu svého zemřelého otce. Řízení o zvýšení důchodu není novým řízením, ale navazujícím na řízení o žádosti o přiznání důchodu, které s ním žalovaná naopak dokončila, a to jako s právním nástupcem zemřelého otce. Postavení účastníka mu tak mělo náležet i v tomto navazujícím řízení, byť žádost podal až po otcově smrti. Navíc ze zákona nevyplývá, že nárok na starobní důchod zaniká smrtí.

[6] Stěžovatel dále uvedl, že krajský soud se nevypořádal s některými žalobními námitkami. V nich stěžovatel namítl, že žalovaná nezohlednila specifické okolnosti případu, vydala rozhodnutí „na podkladu zkresleného vnímání smyslu právní úpravy“ a nepostupovala podle základních zásad správního řízení. Krajský soud konečně ani dostatečně nevysvětlil změnu svého právního názoru.

[7] Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti zopakovala svou argumentaci z předcházejícího řízení. Právní úpravu, podle které je řízení zahájené oprávněným dokončeno po jeho smrti s právními nástupci, nelze aplikovat tak, že ti mohou předmět řízení rozšiřovat. Žádost o zvýšení důchodu může podat pouze sám oprávněný, nikoliv po jeho smrti právní nástupci. Zcela se tak ztotožnila se závěry krajského soudu a navrhla kasační stížnost zamítnout.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[8] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je projednatelná. Jedná se ale zároveň o věc, v níž před krajským soudem rozhodovala specializovaná samosoudkyně. V souladu s § 104a odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), je proto nutné posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a je přijatelná. O přijatelnou kasační stížnost může jít, pokud (1) se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) je potřeba učinit judikaturní odklon; nebo (4) by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele (usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS).

pokračování

[9] Kasační stížnost předkládá otázku, která dosud nebyla judikaturou kasačního soudu řešena, a to, zda žádost o zvýšení starobního důchodu může podat i právní nástupce zemřelé oprávněné osoby. Kasační stížnost **je přijatelná**. Kasační soud proto přezkoumal rozsudek krajského soudu v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti, včetně důvodů, ke kterým je povinen přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Kasační stížnost **není důvodná**.

III.a K přezkoumatelnosti napadeného rozsudku

[10] Stěžovatel namítal, že krajský soud se s jeho některými argumenty dostatečně či vůbec vypořádal. Námitky nejsou důvodné.

[11] Obecně platí, že soud musí vypořádat všechny nosné námitky žalobce, a to alespoň implicitně (viz např. rozsudek NSS ze dne 27. 5. 2015, č. j. 6 As 152/2014 - 78, bod 23). Úkolem soudu je vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace (srov. např. rozsudek NSS ze dne 3. 4. 2014, č. j. 7 As 126/2013 - 19). Podstatné tedy je, aby se soud ve svém rozhodnutí zabýval všemi stěžejními námitkami účastníka řízení, což může v některých případech konzumovat i vypořádání některých dílčích a souvisejících námitek (srov. např. rozsudek NSS ze dne 24. 4. 2014, č. j. 7 Afs 85/2013 - 33; či nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. I. ÚS 1534/08). Zároveň soudy mohou přebírat a ztotožňovat se se závěry z napadených rozhodnutí (rozsudek NSS ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Afs 75/2005 - 130, č. 1350/2007 Sb. NSS).

[12] Tato východiska krajský soud splnil. Jasně vyjádřil, z jakého důvodu nemohl stěžovatel žádost o zvýšení důchodu podat a proč nebylo namístě tyto důvody v tomto konkrétním případě prolomit ani z důvodu legitimního očekávání (bod 18 napadeného rozsudku). Ačkoliv je odůvodnění krajského soudu stručné, podmínky přezkoumatelnosti splňuje. To je ostatně zřejmé z toho, že stěžovatel se závěry krajského soudu věcně polemizuje.

III.b K možnosti podat žádost o zvýšení důchodu po smrti oprávněného

[13] Stěžovatel poukázal na to, že řízení o zvýšení starobního důchodu je navazujícím na řízení o přiznání starobního důchodu, a že tedy nejde o samostatné řízení. Důsledkem tohoto výkladu stěžovatele je, že by žádost o zvýšení důchodu mohl podat. Vedle toho namítal, že ze zákona nevyplývá, že nárok na starobní důchod zaniká smrtí. Tyto námitky nejsou důvodné.

[14] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že žádost o zvýšení starobního důchodu není pokračováním již skončeného řízení o přiznání důchodu. Podle § 81 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, platí, že [ř]ízení o změně poskytování nebo výše již přiznané dávky důchodového pojištění se zahajuje na základě písemné žádosti nebo z moci úřední (obdobně také viz § 44 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád). Obecně se pak správní řízení končí vydáním rozhodnutí (§ 71 odst. 2 správního řádu), jelikož od tohoto okamžiku je správní orgán rozhodnutím vázán (např. rozsudek NSS ze dne 16. 12. 2015, č. j. 10 As 229/2014 - 41, č. 3367/2016 Sb. NSS, body 11 až 13). Jelikož v předchozím řízení o přiznání starobního důchodu bylo rozhodnutí vydáno (i doručeno

a přezkoumáno správním soudem), nelze mít pochyb o jeho ukončení. Za takové situace následné podání nové žádosti nutně vede – v souladu s výslovným zněním zákona – k zahájení nového řízení. Žádost o zvýšení důchodu tak nelze interpretovat jako pokračování v již skončeném řízení o žádosti o přiznání důchodu.

[15] Kasační soud (ani krajský soud – bod 18 napadeného rozsudku) nerozporuje, že stěžovatel skutečně byl účastníkem ukončeného řízení o přiznání důchodu. Tato žádost byla podána ještě za života oprávněného (otce stěžovatele), přičemž následně bylo řízení podle § 63 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění – který upravuje vstup dalších osob do zahájeného, ale nikoliv skončeného řízení – dokončeno se stěžovatelem. Jestliže však oprávněný za svého života žádost o zvýšení důchodu nepodal, nelze se přiklonit k názoru stěžovatele ohledně automatického „vstupu“ do jeho nároku na zvýšení starobního důchodu. Takový výklad práva by *ad absurdum* vedl k tomu, že o zvýšení důchodu by bylo možné žádat neomezeně, bez ohledu na smrt oprávněného.

[16] K tomu lze dodat, že nárok na starobní důchod zaniká smrtí oprávněného. Podle § 3 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, platí, že *[p]rávní osobnost v právních vztazích pojištění vzniká narozením a zaniká smrtí*. Zemře-li oprávněná osoba před podáním žádosti o zvýšení důchodu, nárok na zvýšení důchodu jako takový zaniká. Případný nárok na zvýšený důchod sice správní orgán osvědčuje zpětně ke dni, od něhož takové zvýšení náleželo [§ 56 odst. 1 písm. e) a b) téhož zákona] – v této věci by to znamenalo, že stěžovateli jako právnímu nástupci oprávněného by vznikl nárok na výplatu zvýšení až do smrti oprávněného. To však za podmínky, že tento nárok uplatnila oprávněná osoba ještě za svého života (§ 63 odst. 1 téhož zákona). V tomto ohledu lze podpůrně odkázat i na závěry veřejného ochránce práv, dle kterého *„právní úprava připouští přechod jen toho nároku na důchod, který byl uplatněn před smrtí oprávněného“* (Křeček, S. a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv č. 26 – Důchody III.* 2023, s. 34), či totožný názor komentářové literatury (Lang, R. a kol. *Zákon o důchodovém pojištění, Komentář*. Praha: Wolters Kluwer 2024, s. 364).

[17] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že žádost o zvýšení důchodu podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění nemůže podat právní nástupce po smrti oprávněného.

III.c K legitimnímu očekávání stěžovatele

[18] Stěžovatel dále namítal nerespektování legitimního očekávání, které měl založit rozsudek v související předcházející věci (rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 17. 3. 2023, č. j. 17 Ad 28/2022 - 36). Námitka není důvodná.

[19] Nejvyšší správní soud k legitimnímu očekávání již dříve konstatoval, že jej může založit i dostatečně konkrétní a určité individuální ujištění (rozsudek NSS ze dne 30. 5. 2023, č. j. 1 As 195/2023 - 30, bod 35 a judikatura tam citovaná).

[20] K takovému ujištění ovšem v projednávané věci nedošlo. Krajský soud v rozsudku č. j. 17 Ad 28/2022 - 36 pouze toliko fakticky zmínil možnost podání žádosti o zvýšení důchodu, a to v rámci úvahy, že starobní důchod lze podle § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění zvýšit pouze na žádost. Krajský soud tak učinil bez jakéhokoli vztahu k případnému výsledku řízení o takové žádosti podané stěžovatelem. Nešlo

pokračování

tak o dostatečně určité a konkrétní ujištění stěžovatele o tom, že jím podaná žádost bude věcně projednána a bude úspěšná.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Nejvyšší správní soud kasačním námitkám nepřisvědčil a neshledal ani vadu, ke které by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Kasační stížnost proto zamítl podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s.

[22] O náhradě nákladů řízení rozhodl kasační soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 a ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel ve věci neměl úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovaná rovněž nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť se jedná o věc důchodového pojištění.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. ledna 2025

Ivo Pospíšil
předseda senátu